

ONAFHANKELIJK DEFENSIEMAGAZINE
UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING 'ONS LEGER'

ARMEX

Meer dan 100 jaar op de bres voor de krijgsmacht

**Het conflict in Nagorno-Karabach
Nederlands bedrijf steunt Frontex
De G20-top in Hamburg: een keerpunt?**

DISCOVER SMART SUPERIORITY

MOSKITO TI - nine functions in less than 1.3 kg

The lightweight multi-purpose target locator is the ultimate solution, designed for the complex requirements of armed forces and security services.

Safran Vectronix AG
Heerbrugg, Switzerland
moskitoTI.vectronix.ch

Op de korrel

De beperkingen van onze krijgsmacht

Kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

In deze column wil ik u mee terugnemen in de tijd, en wel naar de derde woensdag van mei van dit jaar. In parlementaire kringen staat deze dag bekend als 'woensdag gehaktdag'. Dit is de dag waarop de ministeries verantwoording afleggen over het afgelopen kalenderjaar en hun jaarverslag publiceren.

Uiteraard richt ik mij hierbij op het jaarverslag van Defensie. Ik zal u nu niet vermoeien met financiële reeksen en dergelijke. Nee, ik wil het hebben over de gereedheid van onze krijgsmacht. In het jaarverslag rapporteert de minister aan de Kamer dat de basisgereedheid van de krijgsmacht niet op orde is. Wat betreft bijvoorbeeld de eerste hoofdtak, de verdediging van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied heeft Defensie "..... in 2016 met beperkingen aan deze inzetbaarheidsdoelstelling kunnen voldoen." Dit nieuws zal hoogstwaarschijnlijk niet als een verrassing voor u komen. Het is uitgebreid in de media aan bod geweest. Gelukkig meldt het jaarverslag dat er inmiddels extra geld is uitgetrokken om de basisgereedheid op peil te brengen en er is een 'groeipad' ontwikkeld waardoor de gereedheid van de eenheden in 2021 naar verwachting weer zal voldoen aan de norm. Dat lijkt goed nieuws.

Toch blijf ik met een drietal knagende vragen zitten. De eerste twee gaan over de beperkingen, want betekent dit dat onze krijgsmacht tot 2021 niet adequaat is uitgerust om alle situaties die zich 'im Ernstfall' kunnen voordoen, het hoofd te bieden? En als dat het geval is, zetten we die eenheden dan toch in? Dergelijke vragen lijken mij, gezien de toenemende instabiliteit in en om Europa, zeer valide.

De derde kwestie waarover ik vragen heb, betreft de norm waar de minister mee schermt. Wat die norm eigenlijk is. Betekent het voldoen aan de norm dat in 2021 al onze eenheden operationeel gereed zijn?

Gelukkig ben ik niet de enige die zich zorgen maakt. De Kamer heeft Defensie een groot aantal vragen gesteld naar aanleiding van het jaarverslag - in totaal 81. Een behoorlijk aantal daarvan ging over de basis- en operationele gereedheid van de krijgsmacht. Wat mij minder gelukkig maakte is de reactie van Defensie. In haar antwoorden houdt de minister zich op de vlakte en blijft zij steken in algemeenheden, zoals "Langdurige (en eenzijdige) inzet heeft per definitie gevolgen voor de operationele gereedheid." Aan dit soort algemeenheden ben ik inmiddels gewend. Toen ik echter het volgende las: "Zoals bekend kan de krijgsmacht bij gelijktijdige inzet op land, ter zee, en in de lucht of ter verdediging van het eigen en het bondgenootschappelijke grondgebied, niet of niet volledig voorzien in de eigen (gevechts)ondersteuning", werd ik echt ongerust. Het betekent immers dat onze militairen met onvoldoende middelen het gevecht worden ingestuurd. Bij een inzet ter verdediging van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied gaat Defensie immers "uit van de inzet van alle beschikbare middelen." Dit betekent dat er eenheden zonder voldoende ondersteuning richting de vijand worden gezonden. In mijn ogen een gruwel.

Dan de inzetbaarheidnorm waaraan de krijgsmacht in 2021 zal voldoen. Dit betekent helaas niet dat al onze eenheden in 2021 operationeel gereed zijn. Uit de staatjes die in het jaarverslag en andere rapportages zijn opgenomen, blijkt dat Defensie aan de (eigen) norm voldoet als ongeveer een derde van de eenheden operationeel gereed is. Deze norm die stamt uit het tijdperk dat buitenlandse missies de voornaamste taak waren van de krijgsmacht, is klaarblijkelijk wat Defensie betreft nog steeds niet aan herziening toe, ondanks alle ontwikkelingen wat betreft de dreiging die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan. En toch schroomt de minister niet te stellen dat alle beschikbare eenheden zullen worden ingezet als het zover is. Ook in 2021 is dan slechts een derde van deze eenheden operationeel gereed. Helaas is het dus zo dat ook de komende jaren in het gereedstellingsprogramma de voorbereiding op buitenlandse missies centraal staat en niet de dreiging in en om Europa.

Ik kan niet anders dan afronden met de opmerking dat hier een kans ligt voor het volgend kabinet om een aantal ernstige tekortkomingen weg te werken. Laat deze oproep niet aan dovemansoren zijn gericht. De mannen en vrouwen van onze krijgsmacht verdienen beter!

Verder in dit nummer

De crisis in **Nagorno-Karabach** duurt al bijna dertig jaar en culmineerde vorig jaar in een vierdaagse oorlog. Op de bladzijden 4-7 gaat onze medewerker Kees Homan nader in op dit bijna vergeten conflict aan de rand van Europa. In zijn column op de bladzijden 13 en 14 bespreekt hij daarnaast **De noodzaak van een Nationale Veiligheidsraad**. Onze andere columnist, László Marác, geeft zijn analyse van de recente G20-top op de bladzijden 8 en 9 in **Wordt Hamburg een nieuw keerpunt in de Europese geschiedenis?** Het Nederlandse bedrijf **EASP gaat luchtpatrouilles uitvoeren voor Frontex**. Onze medewerker Jan van den Berg gaat nader in op dit onderwerp op de bladzijden 10-12. Ook bespreekt hij op bladzijde 15 het boek 'In het diepste geheim' onder de titel **Nederlandse onderzeebootgeheimen onthuld**. Ook deze editie van Armex wordt op bladzijde 16 afgesloten met het **Defensienieuws**.

Foto cover: Nederlandse militairen in Mali. De Nederlandse defensieplanning is nog grotendeels gebaseerd op dit soort planbare missies. Foto: MinDef

Nagorno-Karabach

Mr. drs. C. Homan

Het is vrij onbekend dat de meest gemilitariseerde zone in Europa in de Zuid-Kaukasus ligt, namelijk in en rondom de zogenoemde Nagorno-Karabach enclave in Azerbeidzjan. In de media bestond vorig jaar namelijk weinig aandacht voor de 'vierdaagse oorlog' die zich van 2-5 april rondom deze enclave afspeelde. Politiek meer geladen onderwerpen als de Krim, Oost-Oekraïne, Syrië, IS en vluchtelingenstromen domineerden immers het nieuws. Maar ondertussen sneuvelden begin april vorig jaar ongeveer 200 Armeniërs en Azerbeidzjanen in de hevigste gevechten rondom deze enclave sinds de wapenstilstand van 1994. Verontrustend waren vooral de uitgebreide inzet van artillerie, tanks, aanvalshelikopters en militaire drones.

De enclave

Nagorno-Karabach is een etnisch Armeense enclave in Azerbeidzjan. Hoewel het gebied formeel behoort tot Azerbeidzjan, is het de facto een onafhankelijke republiek. De enclave is internationaal en ook door Armenië niet erkend, omdat men de vredesonderhandelingen tussen Armenië en Azerbeidzjan wil bevorderen. Azerbeidzjan beschouwt Nagorno-Karabach als bezet gebied en wil het weer in handen krijgen. Armenië is echter niet bereid de regio op te geven. Bij het Nagorno-Karabach conflict staan dus het zelfbeschikkingsrecht van een volk en de territoriale integriteit van een staat tegenover elkaar.

Geschiedenis

Karabach was eeuwenlang bevolkt door Christelijke Armeniërs en Turkse Azerbeidzjanen. Het werd deel van het Russische Rijk in de 19e eeuw. Na de Eerste Wereldoorlog kwamen Armeniërs en Azerbeidzjanen onder Sovjetgezag en werd de Nagorno-Karabach Autonome Regio als deel van Azerbeidzjan uitgeroepen. In het begin van de jaren '20 bleef een meerderheid van de bevolking van deze regio echter etnisch Armeens binnen de Azerbeidzjaanse Sovjet Socialistische Republiek.

In 1988 verklaarde het regionale parlement zich van het toenmalige Sovjet-Azerbeidzjan af te scheiden en zich bij Sovjet-Armenië te voegen. Azerbeidzjan verwierp deze afscheiding en begon een bloedig conflict met honderdduizenden vluchtelingen. Na het einde van de Sovjet-Unie, eind 1991, verklaarde Karabach zichzelf onafhankelijk en escaleerde het conflict. In 1992 werd Nagorno-Karabach door etnische Armenen bezet en brak er zelfs een oorlog op grote schaal uit tussen Azerbeidzjan en Armenië. In 1993 hadden Armeense strijdkrachten bijna 15 procent van het Azerbeidzjaans grondgebied in en rondom Nagorno-Karabach bezet. Totaal verloren niet minder dan 30.000 mensen in de strijd het leven.

De meest gemilitariseerde zone in Europa ligt in de Zuid-Kaukasus

De etnisch Azerbeidzjaanse bevolking – ongeveer 25 % van de bevolking van de enclave voor de oorlog – ontvluchtte tijdens de oorlog zowel Karabach als Armenië, terwijl de etnische Armeniërs het overige deel van Azerbeidzjan ontvluchtten. Geen enkele bevolkingsgroep is in staat geweest na het einde van de oorlog naar huis terug te keren.

De status van de ontstane enclave is dus niet erkend, maar Armenië levert wel de belangrijkste financiële en militaire steun aan Nagorno-Karabach.

Het olieproducerende Azerbeidzjan dreigt geregeld de bergachtige Nagorno-Karabach regio met geweld terug te nemen van het veel zwakkere Armenië. Hoewel Azerbeidzjan een overweldigend militair voordeel heeft, controleren Armenië en Nagorno-Karabach echter de strategisch belangrijke hooggelegen grond en genieten ze de steun van Rusland. Armenië heeft nog steeds niet de vier resoluties van de Veiligheidsraad uitgevoerd over terugtrekking van zijn strijdkrachten uit Nagorno-Karabach en de omliggende districten. Het Nagorno-Karabach conflict staat dan ook bekend als een van de 'bevroren conflicten' van post-Sovjet Europa.

Het conflictgebied. Afbeelding: Wikipedia

In 1992 brak er een oorlog op grote schaal uit tussen Azerbeidzjan en Armenië

Strijders uit Nagorno Karabach in 1992. Foto: Wikimedia, Kalabaha1969

Het Nagorno-Karabach conflict staat bekend als een van de 'bevroren conflicten' van post-Sovjet Europa

Wapenstilstand van 1994

Dankzij bemiddeling van Rusland sloten Armenië en Azerbeidzjan in 1994 een wapenstilstand. De regio Karabach, evenals bossen van Azerbeidzjaans grondgebied rondom de enclave bleven echter in Armeense handen.

In een referendum in december 2006, dat Azerbeidzjan echter illegitiem verklaarde, keurde de regio een nieuwe constitutie goed. Niettemin zijn er oplevingen in het vredesproces, met incidentele ontmoetingen tussen de presidenten van Armenië en Azerbeidzjan. Belangrijke vooruitgang werd gerapporteerd tijdens besprekingen tussen de leiders van Armenië en Azerbeidzjan in mei en november 2009. Er werden echter geen tastbare resultaten geboekt en sindsdien zijn er een aantal serieuze schendingen van de wapenstilstand voorgevallen. Zo vallen er nog steeds doden aan de randen van de bergachtige regio van 150.000 inwoners en 7.000 vierkante kilometer.

Minsk Groep

Sinds de wapenstilstand van 1994 is er een aantal pogingen ondernomen te bemiddelen door de zogenoemde Minsk Groep, bestaande uit een aantal lidstaten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). De groep wordt voorgezeten door drie landen: Rusland, de Verenigde Staten en Frankrijk. Rusland is vicevoorzitter van de groep. Deze internationale groep was opgericht om een *road map* voor vrede in Nagorno-Karabach te ontwikkelen. Maar de Minsk Groep boekte vanaf het begin weinig succes en de gehanteerde methodiek van de groep was langzamerhand gemarginaliseerd. Zo kwamen er geen *peacekeepers*, was er slechts een kleine monitormissie van de OVSE aanwezig en werd het conflict nog steeds niet opgelost. Ten dele was de poging van Moskou om de spanningen te saboteren hier de oorzaak van.

Rusland heeft namelijk met zowel Armenië als Azerbeidzjan belangrijke banden. Moskou bleef een belangrijke garantie voor de veiligheid in Nagorno-Karabach vanwege zijn bemiddelingsinspanningen en zijn 'onpartijdige' positie als vicevoorzitter van de Minsk Groep. Bovendien heeft Rusland 5.000 man troepen en een militaire basis in Armenië. Het nieuwe Armeense lidmaatschap van de Euraziatische Economische Unie had het Armeense lidmaatschap van de Collectieve Veiligheid Verdragsorganisatie met Rusland inmiddels verder versterkt. Tegelijkertijd is Azerbeidzjan echter een belangrijke klant van de Russische wapenindustrie en is het land voor Rusland strategisch van belang.

De meer recente onderhandelingsrondes, genoemd het 'Praag Proces', hebben geen doorbraken te zien gegeven. Er is wel heimelijk gepraat over een referendum in Nagorno-Karabach om de uiteindelijke status te bepalen, maar het ontbreekt nog aan details.

Terwijl vredesbesprekingen stokten, en de internationale gemeenschap weinig belangstelling toonde deze nieuw leven in te blazen, werd het gebruik van geweld langs het front in toenemende mate gebruikelijk.

De Vierdaagse oorlog in 2016

De ernstigste schending van de wapenstilstand vond plaats in april 2016. Gedurende gewelddadige *clashes* (waarbij beide zijden elkaar beschuldigden deze te zijn begonnen), poogden Azerbeidzjaanse troepen voor de eerste keer niet alleen hun Armeense vijanden in verwarring te brengen maar ook nieuw terrein te veroveren. Azerbeidzjan verwierf tijdens deze confrontatie ongeveer 800-2.000 hectaren extra grondgebied langs de zogenoemde contactlijn. Deze contactlijn verdeelt de twee legers van beide landen ten oosten van het betwiste territoir van Nagorno-Karabach.

De geringe terreinwinst van Azerbeidzjan was echter voornamelijk van symbolische waarde. Azerbeidzjan gebruikte de gevechten vooral als bliksemafleider voor de binnenlandse sociale en economische problemen en hoge defensie-uitgaven. De psychologische bemoediging die de Azerbeidzjanen kregen was groot. De perceptie van een succesvol militair offensief hielp de twee decennia oude gevoelens van vernedering ongedaan te maken. Dit oplaaien van patriottisme leidde de Azerbeidzjaanse bevolking dan ook af van een krimpende economie en dalende valuta.

Azerbeidzjaanse vluchtelingen uit Karabach tijdens de oorlog in de jaren negentig. Foto: Wikimedia, Ilgar Jafarov

Resten van Azerbeidzjaanse pantservoertuigen in Nagorno-Karabach. Foto: Wikimedia, Nicholas Babaian

De ernstigste schending van de wapenstilstand vond plaats in april 2016

Ruïnes van de stad Agdam in Nagorno Karabach. Foto: Wikimedia, KennyOMG

Internationale actoren

Dit oplaaen van het conflict begin april vorig jaar trok voor korte tijd de aandacht van de internationale gemeenschap, toen autoriteiten van de Verenigde Staten, de Europese Unie en Rusland alle partijen tot rust maanden om te voorkomen dat het conflict tot een grootschalige oorlog zou escaleren. Gezien de banden met beide landen, neemt Rusland een neutrale positie in na de escalatie van vijandelijkheden en vervult het de belangrijkste rol in het conflict. Aangezien de bilaterale relaties tussen Rusland en Azerbeidzjan waren uitgebreid met militaire, economische en humanitaire onderwerpen, trachtte Rusland dan ook met grote inzet beide partijen over te halen tot een akkoord te komen.

Armenië was gedesillusioneerd over Moskou, gezien het gemis aan politieke steun in het conflict. Het Armeens gebrek aan alternatieve partners heeft Jerevan echter geen andere keus gelaten dan de strategische relatie met Rusland te handhaven. Dit ondanks het feit dat de samenwerking op gebied van veiligheid tussen Moskou en Bakoe de laatste jaren is gegroeid. Bovendien, zoals reeds opgemerkt, is Azerbeidzjan een goede klant van de Russische wapenindustrie.

Rusland vervult dus de rol van hoofdarbiter in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan. Moskou gebruikt zijn positie in het Nagorno-Karabach conflict om zijn strategische belangen in beide landen te bevorderen. Maar Azerbeidzjan heeft er alle belang bij de status quo rond Nagorno-Karabach te doorbreken. Het land is bereid nauw met Rusland samen te werken om de onderhandelingen te hervatten, omdat deze het uiteindelijk mogelijk zouden moeten maken het grondgebied terug te laten keren naar Azerbeidzjan.

Hoewel deze aspiratie van Azerbeidzjan gunstig kan zijn voor Rusland om zijn invloed in dit land te vergroten, is en blijft Armenië een militaire bondgenoot. Armenië beschikt zelf over weinig speelruimte, vooral sinds Rusland de meeste van de Armeense strategische wapen systemen controleert.

Terwijl de patstelling voort duurt, kan geen van beide landen een grote actie ondernemen in het conflict zonder eerst met Rusland een zekere mate van verstandhouding bereikt te hebben.

Azerbeidzjan beschouwt Armenië als pro-Frankrijk, vanwege de grote en invloedrijke Armeense diaspora in Frankrijk. Dit geldt ook voor de Verenigde Staten. Niettemin is Washington de laatste jaren begonnen meer toenadering tot Azerbeidzjan te zoeken, vanwege zijn geostrategische positie als partner in de oorlog tegen het terrorisme en als wereldwijde leverancier van niet-OPEC olie.

Ten slotte speelt Turkije indirect ook een rol in het conflict. Met een lange geschiedenis van slechte relaties van Turkije met Armenië vanwege de weigering van Ankara zich te verontschuldigen voor de genocide in 1915 van zo'n 1,5 miljoen Armeniërs, ziet Jerevan Turkije als te pro-Azerbeidzjan. Turkije ziet op zijn beurt Armenië als een vijand en heeft goede banden met Azerbeidzjan. De Turkse president Erdogan heeft beloofd Azerbeidzjan 'tot het einde' te steunen. De enclave zou volgens Erdogan onvermijdelijk naar Azerbeidzjan terugkeren.

Diplomatie

Voor Azerbeidzjan is het huidige moment geschikt om de diplomatieke kaarten opnieuw te schudden. Dalende olieprijsen hebben immers een economie geknepen die voor export bijna 95 % afhankelijk is van olie en gas. Dit kan Azerbeidzjan dwingen de defensie-uitgaven met 40 % te verlagen. Het door de OVSE gesponsorde plan – aangespoord door Rusland met de steun van Frankrijk en de Verenigde Staten – stelt voor dat Armenië het bezette gebied grenzend aan Nagorno-Karabach opgeeft in ruil voor concessies van Azerbeidzjan over de status van Nagorno-Karabach. De Armeense president Serzh Aliyev vertelde Poetin op 8 augustus vorig jaar dat de bestaande status quo onacceptabel is in de regio en dat Azerbeidzjaanse bezette gebieden bevrijd moeten worden. Er wordt dus stevige politieke oppositie in Armenië verwacht over het idee enig grondgebied dat Armeense strijdkrachten sinds de vroege jaren '90 bezetten, terug te geven aan Azerbeidzjan. Tot nu toe blijft de situatie dan ook onveranderd.

De EU zou echter moeten voortgaan met haar sterke politieke steun aan de Minsk Groep. Dit met inbegrip van haar bilaterale relaties met Bakoe en

Overleg in Wenen over het conflict in Nagorno-Karabach. Foto: US State Department

Rusland vervult de rol van hoofdarbiter in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan

Azerbeidzjan is een goede klant van de Russische wapenindustrie. Foto: Wikimedia, Rorsah-photo

Turkije ziet Armenië als een vijand en heeft goede banden met Azerbeidzjan

Jerevan, door nieuwe overeenkomsten met beide partijen af te spreken. Het zou samen met belangrijke EU-lidstaten een speciale bijdrage kunnen leveren door concrete hulp te verlenen, om de veiligheid en andere Confidence Building Measures te ondersteunen, op tafel te leggen.

Obstakels

Wat staat voor dit langdurige conflict nu eigenlijk concreet vrede in de weg? Een van de obstakels voor vrede is de kwestie van volgorde. Alle drie partijen – Armenië, Azerbeidzjan en Nagorno-Karabach – weigeren te wijken, voordat de anderen een concessie doen: Azerbeidzjan wil dat Armenië eerst zijn bezetting beëindigt en zijn troepen terugtrekt voor de uiteindelijke status van de republiek aan de orde is. Armenië wil echter eerst een beslissing over de status van Nagorno-Karabach alvorens zijn troepen terug te trekken; Nagorno-Karabach zelf wil voorafgaand aan alle onderhandelingen zijn onafhankelijkheid officieel erkend zien.

Een ander obstakel is geopolitiek. Veel van de internationale actoren die bij de onderhandelingen zijn betrokken hebben verschillende motieven. Rusland heeft bijvoorbeeld geen belang bij een oplossing van het conflict, omdat enige instabiliteit de invloed van Moskou in de regio vergroot.

Het is echter niet uitgesloten dat dit jaar weer nieuwe militaire operaties in de Nagorno-Karabach conflictzone zullen worden uitgevoerd. Het conflict rondom Nagorno-Karabach zou dan kunnen escaleren tot een grotere regionale oorlog. Een oorlog waarin Rusland (dat een militaire basis in Armenië heeft en een verdragsverplichting heeft het land te verdedigen tegen externe aanvallen) en Turkije (dat haar etnische broeders in Azerbeidzjan steunt) mogelijk tegenover elkaar komen te staan. Waarschijnlijk zal dit dus tot een grotere escalatie leiden vergeleken met de oorlog in april vorig jaar. Dit zal vooral komen door de nieuwe zware wapenrusting waarover beide partijen het afgelopen jaar zijn gaan beschikken.

Zo heeft Armenië van Rusland Iskander raketten verkregen. Deze raketten kunnen met een bereik van 280 km gericht worden op stedelijke centra of olie- en gasinfrastructuur in Azerbeidzjan. Dit laatste land heeft grote wapenaankopen in Israël gedaan, waaronder een Iron Dome raketverdedigingssysteem en militaire drones.

In feite is er dus geen alternatief voor diplomatie en is het vooral van groot belang momenteel het OVSE Minsk-proces te versterken. Zo is het noodzakelijk de overeenkomsten die bereikt zijn na de Apriloorlog adequaat te evalueren, indien men wil voorkomen dat het conflict weer uitbreekt. Het is niet alleen Rusland dat het probleem moet oplossen, maar de trilaterale formule van de Minsk Groep is ook erg belangrijk voor de Verenigde Staten en Frankrijk. Dit is ook een kans voor Moskou en Washington om effectief samen te werken.

Het conflict rondom Nagorno-Karabach zou kunnen escaleren tot een grotere regionale oorlog

Armenië heeft van Rusland Iskander raketten - hier te zien tijdens een parade in Moskou - verkregen. Foto: Wikimedia, A.Savin

Alle drie partijen – Armenië, Azerbeidzjan en Nagorno-Karabach – weigeren te wijken, voordat de anderen een concessie doen

De Azerbeidzjaanse economie is voor bijna 95% afhankelijk van olie en gas. Foto: Bruno Girin op Flickr

Tot slot

Armenië en Azerbeidzjan moeten dus inzien dat politieke onderhandelingen het beste instrument zijn om het conflict te beslechten. Het ligt voor de hand dat Karabach uiteindelijk een bepaalde status zal krijgen. Dat wil zeggen een status van onafhankelijkheid of confederatie samen met Azerbeidzjan. Want waarschijnlijk zal het geen deel van Azerbeidzjan worden.

Mocht een grootschalig conflict opblazen, dan heeft Nagorno-Karabach waarschijnlijk weinig kans tegen het Azerbeidzjaanse leger. Het defensiebudget van Azerbeidzjan was immers bijna tien keer zo groot als dat van Armenië. Dankzij inkomsten uit olie heeft het land de afgelopen jaren dan ook een groot en modern leger opgebouwd. Dankzij de Azerbeidzjaanse olierijkdom werd een wapenrace gefinancierd. Maar daar is door de lage olieprijs een einde aan gekomen.

Armenië kampt al jarenlang met economische problemen. Het land heeft alleen nog maar open grenzen met Georgië en Iran. De grenzen met buurlanden Azerbeidzjan en Turkije zijn gesloten. Het sluiten van deze grenzen heeft bij het door land ingesloten Armenië ernstige economische problemen veroorzaakt. Omringd door vijanden probeert Armenië zowel Rusland als het Westen te vriend te houden.

Tegen het eind van 2016 beschuldigden Armeense en Azerbeidzjaanse autoriteiten elkaar weer voor het uitbreken van het geweld. Deze verklaringen houden de vijandschap en oorlogszuchtige retoriek in stand, die kenmerkend zijn voor het conflict. De vijandigheden zijn wederzijds sindsdien weer toegenomen. Azerbeidzjaanse en Armeense leiders verspreiden nationalistische verhalen om hun macht te consolideren.

Kortom, de dreiging van preëemptief geweld boven Karabach dient vermeden te worden door preëemptieve diplomatie. Een nieuw gewelddadig conflict in de Zuid-Kaukasus is het laatste dat iemand wil. Dat geldt in het bijzonder voor de gewone burgers van Azerbeidzjan en Armenië!

Wordt Hamburg een nieuw keerpunt in de Europese geschiedenis?

Prof. Dr. László Marác

Begin juli was er de G20-top in het Duitse Hamburg. Aan de top namen de leiders van de belangrijkste twintig industrielanden deel. De top werd voorgezeten door de Duitse bondskanselier, Angela Merkel. Deze G20-top was uitgesproken belangrijk, omdat het de eerste keer was dat Donald Trump als hoogste politieke vertegenwoordiger van de Verenigde Staten deelnam aan een breed politiek wereldforum en tevens voor de eerste keer de Russische president Vladimir Poetin zou ontmoeten. Hamburg lijkt niet alleen in de presidentiële loopbaan van Trump een belangrijk keerpunt te worden, maar ook voor Europa. De Koude Oorlog met Rusland die onder Trump's voorganger Barack Obama herste, is in Hamburg ten einde gekomen. In Hamburg bleek dat Amerikaanse president Trump en de Russische president Poetin het goed kunnen vinden met elkaar.

Afbakening van de Westerse grenzen in het Oosten

Trump lijkt verschillende tradities uit de Amerikaanse buitenlandse politiek te combineren die hem een eigen profiel geven. De eerste is de afbakening van het Westen in het Oosten. Zijn optreden in Warschau voor een menigte enthousiaste Polen deed sterk denken aan de toespraak van John F. Kennedy in 1963 in Berlijn. Kennedy gaf nog tijdens de Koude Oorlog met zijn legendarische uitspraak "Ich bin ein Berliner" aan dat het Westen West-Berlijn nooit aan zijn lot zou overlaten. Het scheelde niet veel of Trump had in Warschau de Poolse variant van deze uitspraak geroepen. Het feit dat Trump zich solidair verklaarde met de Polen en hun geschiedenis, die hij omschreef als een eeuwige strijd voor vrijheid, moet bij de nieuwe lidstaten uit het voormalige Oostblok als muziek in de oren geklonken hebben. In Midden-Europa, waaronder de Baltische landen, Polen, Slowakije en Hongarije, heeft men graag een Amerikaanse president die voor de NAVO een belangrijke rol ziet in het bewaken van de westerse normen en waarden in de regio. Trump kreeg uitgebreid *credit* in de Midden-Europese pers en markeerde de positie van het Westen richting Rusland. Wie aan Polen komt, komt aan de VS, was Trump's boodschap, die uiteraard bedoeld was voor de Russische president. Poetin wordt door het Westen van agressie in de richting van de Midden-Europese landen en Oekraïne beschuldigd. De tweede traditie die Trump naar voren bracht - en dat was na het bezoek en zijn toespraak in Warschau enigszins verrassend - was 'détente'. Wie dacht dat zijn Poolse solidariteitsverklaring de relatie met Poetin op scherp had gezet, had het mis, zoals bleek daags na Warschau op de G20-top in Hamburg.

Détente met Rusland

De ontspannen sfeer die de ontmoeting tussen Trump en Poetin, die geflankeerd werden door hun ministers van Buitenlandse Zaken, respectievelijk Rex Tillerson en Sergej Lavrov, kenmerkte, deed sterk denken aan détente uit de jaren zeventig toen Leonid Breznev en Jimmy Carter elkaar innig omhelsden op het vliegveld in Wenen. Détente leidde een lange periode van ontspanning in die uiteindelijk in de jaren zeventig de Helsinki Akkoorden mogelijk maakte, die van grote betekenis waren voor het verloop van de Europese geschiedenis en een belangrijke rol speelden in de val van het communisme. Trump en Poetin spraken veel langer met elkaar dan gepland. Aan de orde kwam ook de Amerikaanse beschuldiging, vooral geuit van de kant van de Democraten en media gelieerd aan de Democratische Partij zoals CNN, dat Trump en de Republikeinen mede door de illegale activiteiten van Russische hackers, die dan weer onder commando van het Kremlin zou hebben gestaan, de verkiezingen zouden hebben beïnvloed. Hoewel er voor deze claim al een half jaar geen dwingend bewijs is, werd Trumps eerste periode van zijn presidentschap overschaduwd door deze beschuldiging. Met de ontkenning van president Poetin in Hamburg ook maar iets met de hack-beschuldiging te maken te hebben, heeft Trump zich ontworsteld aan deze verstikkende situatie en is hij in het tegenoffensief gegaan. Trump heeft handig de Amerikaanse buitenlandse politiek van een Koude Oorlog omgebogen naar détente. In het één-op-één gesprek in Hamburg kwamen moeilijke dossiers al op tafel zoals het islamitisch terrorisme, de status van Syrië en schurkenstaat

Groepsfoto van de G20-top in Hamburg. Foto: Wikimedia

Trump en Poetin konden het goed met elkaar vinden

Vladimir Poetin en Donald Trump tijdens de G20-top in Hamburg. Foto Wikimedia, kremlin.ru

Noord-Korea. Beide wereldleiders spraken af dat er op deze dossiers samen- gewerkt gaat worden.

West-Europa

Ook voor West-Europa lijkt het bezoek van president Trump aan Warschau en Hamburg een keerpunt in te luiden. In Warschau friste Trump nog een andere Amerikaanse traditie jegens Europa op, namelijk die van de oud- minister van Defensie Donald Rumsfeld onder president Bush jr. Rumsfeld werd in 2003 aan de vooravond van de Amerikaans-Britse militaire invasie van Irak geconfronteerd met een Europese tweedeling, toen bleek dat West-Europa in tegenstelling tot de nieuwe lidstaten in Midden- en Oost-Europa die de VS wel steunden, bij deze omstreken invasie zelfs de politieke steun aan de VS onthield. Rumsfeld concludeerde dat West-Europa het 'Oude Europa' was dat moe en uitgeblust is en Midden- en Oost-Europa het 'Nieuwe Europa' dat de toekomst van Europa moet garanderen. Trumps toespraak in War- schau was een verwijzing naar deze politiek van Rumsfeld. Volgens Trump heeft Europa onder leiding van West-Europa niet genoeg gedaan om de Westerse civilisatie te waarborgen en de poorten geopend voor migranten die niet veel op hebben met de Europese samenleving en een gevaar vormen voor de nationale en openbare veiligheid in de Europese landen. Trump weet dat de Midden-Europese leiders verenigd in de Visegrád-samenwerking onder leiding van de Hongaarse premier Viktor Orbán er net zo over denken, in tegenstelling tot het West-Europese kamp onder leiding van Angela Merkel dat door wil gaan met het toelaten van illegale migranten en niet bereid is om de buitengrenzen van Europa te beschermen. Daar komt nog bij dat de innige contacten tussen Poetin en Trump in Hamburg de West- Europese leiders waaronder Angela Merkel, die in navolging van oud-presi- dent Obama Rusland geboycot hebben, plotseling met het ontdooven van de nieuwe Koude Oorlog geconfronteerd werden. Dat moet toch ook voor gastvrouw van de G20-top Angela Merkel die inmiddels geldt als een gehar- de politica een vreemde gewaarwording zijn geweest. Deze politieke aard- schokken van tektonische omvang verdrongen de weigering van Trump om mee te doen aan het klimaatverdrag van Parijs, waarmee hij wil vasthouden

aan zijn verkiezingsbeloften en verwees hij de zware rellen van extreem-link- se betogers in Hamburg die de stad tot een slagveld maakten naar de marges van de G20-top. Echter, de symbolische marginalisering van Parijs en Ham- burg moet ook voor degenen, die geloven in een onvoorwaardelijke herrij- zenis van de Frans-Duitse as als de redding van de Europese Unie een harde klap zijn geweest.

President Kennedy in Berlijn tijdens de 'Ich bin ein Berliner speech' op 26 juni 1963. Foto: The John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston

Leiders van de Visegrád-landen tijdens de Europese top in Praag in 2016. Foto: Wikimedia, Klara ovc

EASP gaat luchtpatrouilles uitvoeren voor Frontex

Jan van den Berg

De Europese Unie is bezig het toezicht op vluchtelingenstromen te verbeteren. Verschillende bedrijven voeren deze uit met vliegtuigen en drones. Een hiervan is het Nederlandse EASP, dat na de zomer boven de Middellandse Zee gaat patrouilleren.

Dat civiele bedrijven taken uitvoeren voor strijdkrachten en politie, is geen nieuw verschijnsel. Deze partijen krijgen soms taken waarvoor ze niet de middelen hebben om ze goed uit te voeren. Dat is een gat in de markt voor toeleveranciers. Op Schiphol is het bedrijf EASP Air gevestigd, dat zich toelegt op verschillende diensten voor zowel de overheids- als de civiele sector.

Directeur Pieter Voeten ziet in Europa voldoende mogelijkheden voor EASP om taken uit te voeren, die doorgaans gedaan worden door de kustwacht. "Je ziet dat grensbewaking voor de Europese Unie steeds belangrijker wordt. Europese regeringen en de EU willen de vluchtelingenstromen beter kunnen monitoren en beheersen. Daarvoor beschikken ze echter niet over voldoende middelen, zoals schepen en vliegtuigen. Dat heeft mij en mijn partners op het idee gebracht om te kijken of we daarvoor een dienstverlening op konden zetten."

Het is de bedoeling dat EASP na de zomer luchtpatrouilles gaat uitvoeren voor twee agentschappen van de Europese Unie, die zich bezighouden met toezicht op zee. De belangrijkste is European Border Control Agency, beter bekend als Frontex. Zoals de naam aangeeft is grensbewaking op zee en het land de hoofdtaak van dit agentschap. Daarnaast gaat EASP aan het werk voor EFCA; het European Fisheries Control Agency, dat vooral een coördinerende taak heeft voor de visserij-inspecties van de EU-landen.

Dat civiele bedrijven taken uitvoeren voor strijdkrachten en politie, is geen nieuw verschijnsel

Verder moeten we het European Maritime Safety Agency (EMSA) noemen, dat een soortgelijke taak heeft op het gebied van scheepvaartinspectie. Dan kunnen we denken aan toezicht op het naleven van milieuregels en de veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer. EASP gaat voorsnog niet werken voor EMSA, maar in principe zou dat goed kunnen.

Dat de Europese agentschappen in zee gaan met een private partij als EASP, is begrijpelijk. Enerzijds zien ze hun takenpakket toenemen, terwijl anderzijds nauwelijks grote budgetten beschikbaar zijn om duur materieel als schepen en vliegtuigen aan te schaffen. Dan is het aantrekkelijk om deze middelen op basis van dagtarief of vlieguren te huren inclusief een goed getrainde bemanning en alle onderhoud en ondersteuning die voor deze operaties nodig zijn.

Afgelopen 27 juni presenteerde EASP zichzelf, hun patrouillevliegtuig en een aantal partners op Schiphol aan belangstellenden. Voor Pieter Voeten was dit een belangrijke dag. "Ik ben blij dat we nu zover zijn. De aanloop is lang geweest. Het heeft veel tijd gekost om een geschikt vliegtuig te vinden. Bovendien duurde het lang om met Frontex tot een overeenstemming te komen. Dat is zeer begrijpelijk, want Frontex is bezig zijn werkzaamheden uit te breiden en de eigen organisatie verder te organiseren."

De belangstelling voor EASP en partnerbedrijven was divers. Zo liet een officier van de Noorse kustwacht zich voorlichten over het bedrijf en het vliegtuig. Ook van Nederlandse zijde was er belangstelling. Hoewel de Kustwacht niet als partij vertegenwoordigd was, was er wel een waarnemer, die al vele jaren als waarnemer in de Kustwachtvliegtuigen vliegt.

Dorniers 228 van de Kustwacht. Foto: MinDef

Spaans civiel patrouillevliegtuig is al actief

EASP is niet het eerste bedrijf dat kustwachtvluchten uitvoert. Het Spaanse bedrijf Indra doet dit al voor Frontex met de Tecnam P2006T MRI. Dit toestel is aanzienlijk kleiner dan de Do 328 en de Do 228 en kan dan ook minder lang in de lucht blijven. Desondanks heeft het zich bewezen als instrument voor de kustwacht. De Spaanse Guardia Civil gebruikt een exemplaar dat bij wijze van proef 300 vliegreuren heeft gemaakt boven de Middellandse Zee, voordat Frontex van het toestel gebruik ging maken. De P2006T kan tot bijna 300 kilometer uit de kust opereren. Het toestel is uitgerust met een radar, een infraroodcamera en het AIS-systeem om schepen mee te kunnen identificeren.

Indra gebruikt de P2006T voor kustwachtvluchten

Hij had grote belangstelling voor de mogelijkheden die EASP biedt. "Het is een interessante ontwikkeling dat een particulier bedrijf kustwacht taken gaat uitvoeren. Of dit voor Nederland ook een goede mogelijkheid is, kan ik niet zeggen. Daarvoor moeten nog wel een paar dingen duidelijk worden. Als medewerker van de Kustwacht heb ik een opsporingsbevoegdheid en kan ik proces verbaal maken van bijvoorbeeld overtredingen. Hoe dat precies zou kunnen als ik met een vliegtuig van EASP, of een ander commercieel bedrijf zou vliegen, is natuurlijk wel iets dat juridisch moet kloppen. Maar ik neem aan, dat dat wel goed te regelen is."

Verder vroeg deze kustwachmedewerker zich af of het vliegtuig dat EASP nu gaat gebruiken niet een maat te groot is voor de Noordzee. "We hebben nu de Dornier 228 en die is veel kleiner dan de Dornier 328 van EASP. Ik zou graag willen weten hoe wendbaar dit toestel is in vergelijking met de Do 228." De vraag is goed voorstelbaar, want de Do 328 is ruim tweemaal zo zwaar als de Do 228.

De maat van EASP's Dornier sprak een lid van het Korps Commandotroepen juist aan. "Het toestel zou zeven parachutisten kunnen meenemen. Dat zou voor ons prima zijn." De link tussen kustwachtwerk en de commando's is op het eerste gezicht misschien niet duidelijk, maar de commando in kwestie kon dat snel uitleggen. "Een kustwachtvliegtuig kan boven zee overal komen, zonder dat daar direct vraagtekens bij gesteld worden. In principe kan het daardoor gebruikt worden om parachutisten te droppen voor een bepaalde commandomissie. Deze Dornier Do 328 biedt daar voor de ruimte, het vliegbereik en een deur waar de para's uit kunnen springen."

Afgezien van operationele missies zou het toestel ook gebruikt kunnen worden voor trainingen, zoals de commando's ook nu civiele toestellen huren voor para-oefeningen. Commando-operaties en -trainingen met EASP zijn momenteel in de verste verte niet aan de orde, benadrukt de commando. "Maar we onderzoeken wel alle mogelijkheden. En als zich iets nieuws aandient, zoals nu EASP, dan gaan we gelijk kijken of we daar iets aan kunnen hebben."

Zoals gezegd gaat EASP de Dornier 328 inzetten. Dat is een voor de hand liggende keuze. EASP gaat gebruik maken van toestellen die behoren tot een serie van vijf, die tussen 2006 en dit jaar zijn gebruikt door AeroRescue. Dit bedrijf gebruikte ze om voor de Australian Maritime Safety Authority (AMSA) kustwachtpatrouilles uit te voeren in de uitgestrekte wateren rondom Australië. Met een vliegbereik van ruim 3.000 kilometer zijn ze daar goed geschikt voor.

Voor deze Australische inzet zijn de Do 328's indertijd door het Duitse bedrijf Aerodata uitgerust met de benodigde apparatuur. Het gaat om een radar-systeem, een *forward looking infra red* systeem, richtingzoeker en infrarood/ultraviolet scanner. Er is een uitgebreid communicatiesysteem geïnstalleerd. Hiertoe behoort onder andere een antenne waarmee overal ter wereld via Iridiumsatellieten kan worden gecommuniceerd met andere vliegtuigen, schepen en grondstations.

Daarnaast zijn er een tijdens de vlucht te openen deur en een *dispatch* systeem aangebracht waarmee goederen gedropt kunnen worden, zoals een opblaasbare boot voor twintig personen, pompen en overlevingsmiddelen. Ook parachutisten kunnen via de deur uit het vliegtuig springen. EASP werkt overigens ook samen met Aerodata, om de missiesystemen *up to date* te houden en eventueel nieuwe observatie- of communicatieapparatuur te installeren. Een van de opties is een *side looking* radar. De Kustwacht gebruikt een dergelijk systeem in de Do 228's om vervuiling op het zeeoppervlak op te sporen.

"Ons belangrijkste product zijn de data, die we met de vliegtuigen verzamelen", legt Pieter Voeten uit. "We hebben veel aandacht besteed aan de manier waarop deze verspreid worden naar Frontex en andere partijen. Daarvoor hebben we samen met het Nederlands-Zweedse bedrijf Spacemetric is een concept voor dataverspreiding ontwikkeld, dat *real time* een beeld geeft van wat er aan de hand is. Hiermee komen de data terecht bij het International Coordination Centre van Frontex in Rome, bij het hoofdkwartier van Frontex in Warschau en bij het EFCA-hoofdkwartier in Vigo."

De Dornier Do 328 is aanzienlijk groter dan de Do 228 van de Kustwacht

De Dornier 328 heeft een vliegbereik van ruim 3.000 kilometer

Nederlandse drones voor observatie

Het European Maritime Safety Agency heeft het Britse bedrijf Martek Marine een opdracht verstrekt om met drones de uitstoot van zeeschepen te monitoren. De behoefte hieraan is toegenomen nu de eisen ten aanzien van uitstoot van stikstof- en zwaveloxiden strenger zijn geworden. Ook wil EMSA een beter inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van de scheepvaart. Martek Marine gaat hiervoor drones gebruiken, die worden gebouwd door het Nederlandse bedrijf High Eyes. Dit zijn kleine, onbemande helikopters, die tot 50 kilometer van het grondstation opereren. Ze zijn speciaal aangepast voor maritieme omstandigheden, zodat ze geen last hebben van harde wind en zout. De drones hebben analyse-apparatuur aan boord om de genoemde gassen te kunnen meten. Ook is er een videocamera gemonteerd, die continu beelden naar het grondstation kan sturen.

Het Nederlandse bedrijf High Eye levert drones voor scheepvaartspectie

Het concept maakt het mogelijk data op een veilige manier te distribueren en te analyseren, zonder dat de ontvanger daarvoor zelf software hoeft te ontwikkelen. Spacemetric beheert zowel de data-opslag als de -distributie. Dat is een voordeel voor organisaties als Frontex, die zelf nog de eigen infrastructuur aan het ontwikkelen zijn.

EASP gaat dit jaar zoals gezegd aan het werk boven de Middellandse Zee. Het is goed mogelijk dat het bedrijf ook dichterbij thuisbasis Schiphol in actie komt. Er is een principe-overeenkomst om visserijpatrouilles te gaan uitvoeren voor het Britse Department for Environment, Food and Rural Affairs (Defra). Hoe dit ingevuld gaat worden, kan Voeten nog niet zeggen. Maar dat het wat EASP blijft bij Frontex-patrouilles aan de Europese zuidgrens, is onwaarschijnlijk.

Australian Government

Australian Maritime Safety Authority

De Dornier 328 is eerder gebruikt voor het Australian Maritime Safety Authority

De data worden o.a. rechtstreeks doorgestuurd naar het hoofdkwartier van Frontex in Warschau. Foto: Wikimedia, Adrian Gryczk

EASP ontvangt veel partijen die belangstelling hebben voor zijn diensten

De noodzaak van een Nationale Veiligheidsraad

Mr. drs. C. Homan

Het is bijna zestien jaar geleden dat het toenmalige CDA-Kamerlid De Hoop Scheffer, vlak na 9/11 in 2001, de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad bepleitte. Hoewel in 2004 de Tweede Kamer hier een motie over aannam, werd die nooit uitgevoerd. Inmiddels is er sprake van een toenemende urgentie voor de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad.

Voorstanders

Zo zijn er over zo'n Nationale Veiligheidsraad in de afgelopen tijd dan ook vele beschouwingen verschenen. Bijzondere aandacht kreeg vorig jaar het substantiële artikel 'Nationale Veiligheidsraad: politiek wenselijk en staatsrechtelijk haalbaar?' van majoor L. Hazelbag in de 'Militaire Spectator'. Hierna verschenen dit voorjaar onder meer publicaties van de Telders Stichting, het Instituut Clingendael en het Den Haag Centrum voor Strategische Studies (HCSS), waarin ook de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad werd aanbevolen.

Eerder had minister Bert Koenders van Buitenlandse Zaken in november jl. ook al geopperd dat het volgend kabinet zou moeten nadenken over de vorming van een Nationale Veiligheidsraad naar Amerikaans model. Traditioneel is een groot obstakel in ons land namelijk de verkoking van het overheidsbeleid. Anders gezegd, bescherming van de eigen beleidsterreinen van een ministerie en langs elkaar heen werkende diensten zijn meestal dominant in Den Haag dan samenwerking of coördinatie tussen ministeries.

Rapport WRR

In het op 10 mei jl. verschenen uitgebreide gezaghebbende rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), onder de naam 'Veiligheid in een wereld van verbindingen – Een strategische visie op het defensiebeleid', beveelt ook de WRR een Nationale Veiligheidsraad aan. Deze moet onder de leiding van de minister-president een samenhangende binnenlandse en buitenlandse veiligheidsstrategie opstellen. Tevens adviseert de WRR een Algemene Raad voor de Veiligheid in te stellen die de veiligheidsstrategie vorm geeft en ondersteund wordt door een op te richten Planbureau voor de Veiligheid.

Verbreding veiligheidsbegrip

Belangrijke aanleiding voor deze aanbevelingen is de verbreding van het veiligheidsbegrip. In de 'klassieke' definitie heeft veiligheid vooral betrekking op de mate waarin de nationale soevereiniteit en de integriteit van het nationale grondgebied zijn gewaarborgd. In deze definitie heeft veiligheid vooral betrekking op de staat en domineert de militaire betekenis van veiligheid. In de afgelopen twee decennia is het veiligheidsbegrip echter ook op andere terreinen toegepast.

Bij de verbreding van het veiligheidsbegrip speelt niet alleen de groeiende verwevenheid tussen de interne en externe veiligheid een rol, maar ook het gegroeide besef dat zonder veiligheid geen sprake kan zijn van politieke, economische en sociale ontwikkeling.

Deze verbreding van het veiligheidsbegrip heeft de krijgsmacht niet onberoerd gelaten. Zo worden militaire operaties tegenwoordig vaak gezien als onderdeel van een veel bredere, geïntegreerde aanpak. De 3-D benadering (*defence, diplomacy, development*) in Uruzgan is hier een voorbeeld van. In ons land zijn er momenteel nog twee aparte veiligheidsstrategieën, namelijk voor binnenland en buitenland: resp. de Strategie Nationale Veiligheid en de Internationale Veiligheidsstrategie. Die opzet voldoet niet meer nu de veiligheidssituatie in de wereld verder verslechtert en interne en externe veiligheid elkaar steeds meer overlappen. Er is dan ook beleid vereist dat berust op inzicht in de vele verbindingen tussen 'binnen' en 'buiten'. De WRR bepleit in de voorbereiding van de politieke besluitvorming een strategische

Er is sprake van een toenemende urgentie voor de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad

**VEILIGHEID IN EEN
WERELD VAN
VERBINDINGEN**
Een strategische visie
op het defensiebeleid

Cover van het WRR-rapport 'Veiligheid in een wereld van verbindingen'

analyse van de veiligheidssituatie te maken van waaruit binnen- en buitenlands veiligheidsbeleid, het defensiebeleid en in het bijzonder de rol van de krijgsmacht kunnen worden bepaald.

In zo'n nieuwe Veiligheidsraad zouden volgens het WRR-advies de krijgsmachtleiding, en de meest betrokken bewindslieden van Defensie, Buitenlandse Zaken, Binnenlandse Zaken, Veiligheid & Justitie zitting moeten nemen, maar tevens experts van bijvoorbeeld Clingendael en universiteiten. Een tweede belangrijke zaak die het advies aankaart is de noodzaak van extra geld voor de krijgsmacht. Maar dit geldt volgens het advies ook voor het tot het veiligheidsbeleid behorende buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking. De investeringen in de krijgsmacht moeten dan ook 'hand in hand' gaan met investeringen in buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking, vindt de WRR. Daarnaast moeten de diplomatieke posten van Nederland in de wereld, waar eerder nog op werd bezuinigd, worden versterkt om beter te kunnen anticiperen op ontwikkelingen in verschillende delen van de wereld. Een recent AIV-advies ondersteunt deze versterking.

Drie begrippen

De volgende drie begrippen moeten volgens het rapport centraal staan in het veiligheidsbeleid om de hernieuwde focus voor defensiebeleid en de krijgsmacht in het bijzonder aan te brengen.

1. *National security*: de veiligheid van de nationale staat als geheel;
2. *Flow security*: ongestoorde aankomst en vertrek van goederen via verbindingroutes; ongestoord essentieel dataverkeer, zowel fysiek als elektronisch; en
3. *Human security*: iemands persoonlijke situatie, maar ook de mate waarin mensen vertrouwen kunnen stellen in voor hen vitale overheidsdiensten en maatschappelijke omstandigheden.

Het advies meent dat het zinvol is deze drie begrippen te hanteren als een prismatische grens voor het beoordelen van ontwikkelingen. Zo wordt voorkomen dat in de ontwikkeling van strategieën eenzijdig wordt gelet op het actuele welbevinden van de eigen bevolking, economie en samenleving. WRR-lid en oud-CDA-minister Ernst Hirsch Ballin merkte bij de presentatie van het advies over het defensiebeleid terecht op, dat iedere visie ontbreekt over hoe extra geld zou moeten worden ingezet. "Maak geen bestedingsplan bij het geld, maar leg het geld bij de visie", aldus Hirsch Ballin. De minister van Defensie, Hennis, trok zich deze kritiek aan. "We hebben veel te lang een verhaal gezocht bij de beschikbare middelen, terwijl de vraag was: zijn we voorbereid op de uitdagingen die voor ons liggen?"

Bondgenootschappen

De raad onderstreept ook het belang van bondgenootschappen. De NAVO moet daarbij de absolute prioriteit krijgen. Europese samenwerking komt in dat prioriteitenlijstje op nummer twee te staan. De vraag is echter of gezien de ondiplomatieke houding van President Trump tijdens de laatste NAVO-top in Brussel deze prioriteiten heroverwogen gaan worden. Zo liet Trump in zijn toespraak bij de NAVO de bijstandsverplichting van art. 5 onvermeld.

Tot slot

Het WRR-advies en de overige publicaties tonen overduidelijk aan dat in de nieuwe veiligheidssituatie voor een samenhangend veiligheidsbeleid een Nationale Veiligheidsraad een dwingend vereiste is. Premier Rutte beloofde bij de presentatie van het WRR-rapport in ieder geval dit naar de onderhandelingstafel mee te nemen. Maar daar liggen ongetwijfeld meerdere rapporten. We zijn benieuwd!

De investeringen in de krijgsmacht moeten 'hand in hand' gaan met investeringen in buitenlands beleid en ontwikkelingssamenwerking

Jaap de Hoop Scheffer pleitte in 2001 voor de oprichting van een Nationale Veiligheidsraad. Foto: Wikimedia, Michiel Hendryckx

Hennis: "We hebben veel te lang een verhaal gezocht bij de beschikbare middelen"

Volgens minister Koenders (links) zou een volgend kabinet moeten nadenken over de vorming van een Nationale Veiligheidsraad. Foto: Foto Flickr, MinBuZa

Nederlandse onderzeeboot-geheimen onthuld

Jan van den Berg

Langzaam maar zeker komt de discussie over het vervangen van de onderzeeboten van de Koninklijke Marine op gang. Een van de argumenten die hierin een rol speelt, is dat deze schepen zeer geschikt zijn voor heimelijke verkenning. Dat de marine dit al tientallen jaren doet, is wel bekend. Veel details over dergelijke missies tijdens de Koude Oorlog zijn echter nog altijd in de nevelen gehuld.

Jaime Karremann beheert de website marineschepen.nl, waarop hij gedegen artikelen schrijft over de Nederlandse en buitenlandse marines. Op deze site kan de lezer informatie vinden over de geheime missies, waarvoor in het boek geen plaats was.

In het boek 'In het diepste geheim' wordt een deel van de mist verdreven. Auteur Jaime Karremann beschrijft hierin gedetailleerd een aantal geheime operaties van Nederlandse onderzeeboten in de jaren 1968 - 1991. De basis hiervoor zijn gesprekken met bemanningsleden en archiefstukken, waaronder de ruim honderd openbaar toegankelijke journalen van de zes onderzeeboten die de Koninklijke Marine in deze periode had. Veel gedetailleerde informatie over de missies is echter nog altijd geheim.

Het verhaal begint in 1950 met 'Operatie IJsco', die werd uitgevoerd door Hr. Ms. Dolfijn. De opdracht was om naar een punt vlak onder Spitsbergen te varen. De Dolfijn was welbeschouwd nauwelijks geschikt om de ijsskoude noordelijke wateren te bevaren. Het was dan ook een barre tocht. Tegelijk vormt 'Operatie IJsco' een keerpunt voor de onderzeeboten. Vanaf nu voerden ze missies uit in wateren die tot dan toe onbekend waren, zoals de noordelijke Atlantische Oceaan, maar ook de Middellandse Zee en de wateren rond het Midden-Oosten.

De onderzeeboten opereerden niet alleen in NAVO-verband. Veel missies waren ook voor de bondgenoten geheim. Deze leverden vaak zeer interessante informatie op over de vloot van de Sovjet-Unie. Toen deze in de jaren zeventig actief werd in de Middellandse Zee, werden ze vaak geobserveerd door Nederlandse onderzeeboten.

Die voeren dwars door ankergebieden van Sovjet-schepen om foto's te maken, radioverkeer af te luisteren en de onderwatergeluiden van oppervlakteschepen en onderzeeboten vast te leggen. Menigmaal voeren Nederlandse onderzeeboten zo dicht onder schepen door, dat de periscoop maar enkele meters van de kiel van het 'doelwit' verwijderd was om foto's en filmopnamen te maken. Dergelijke missies leverden interessant inlichtingenmateriaal op, dat waardevol was als ruilmiddel om inlichtingen van andere landen te krijgen.

'In het diepste geheim' is zonder meer een goed boek. De missies zijn helder en goed geschreven. Relatief veel aandacht besteedt Karremann aan andere zaken, zoals het leven op de onderzeeboten. Dat heeft niet direct te maken met het hoofdonderwerp van het boek. Maar het schetst wel duidelijk de omstandigheden waaronder de bemanning het werk moest doen.

Karremanns boek is meer dan geschiedschrijving. Zijn boek verdient het om een rol te spelen in de huidige besluitvorming over nieuwe onderzeeboten. De functie als inlichtingenplatform kunnen deze schepen in de toekomst immers net zo goed vervullen als tijdens de Koude Oorlog. Het is goed denkbaar dat 'onze' onderzeeboten op dit moment de Russische vloot bij Syrië evenzeer volgen als ze dat dertig jaar geleden in de Middellandse Zee deden met de Sovjetvloot.

Daarnaast is 'In het diepste geheim' een eerbetoon aan de bemanningsleden. Dat is belangrijk. Zij deden tenslotte belangrijk werk, waarover ze nooit mochten spreken. Het is mooi dat een breed publiek nu kennis kan nemen van hun bijdragen aan de Nederlandse defensie.

In het diepste geheim. Spionage-operaties van Nederlandse onderzeeboten van 1968 tot 1991
Jaime Karremann
marineschepen.nl
ISBN 9789082699500
254 blz.
€ 17,95

Defensienieuws

kolonel b.d. drs. A.E. de Rooij

Nederlandse roofvogel beveiligde NAVO-top tegen drones

Nederland heeft met een roofvogel een steentje bijgedragen aan de beveiliging van de NAVO-top die afgelopen juni in Brussel plaatsvond. Het dier van de Nederlandse politie werd ingezet om eventuele drones uit de lucht te halen. Het betreft een zeearend die door het Nederlandse bedrijf Guard From Above is afgericht om vliegende objecten in de lucht aan te vallen. De training van het dier vindt plaats in een leegstaande hal in een Haags industriegebied.

De bijeenkomst van 29 regeringsleiders en staatshoofden, onder wie de Amerikaanse president Donald Trump, ging gepaard met een enorme veiligheidsoperatie. Vijandige drones kunnen een bedreiging vormen voor de veiligheid. De inzet van de roofvogel kan in een dergelijk geval een uitkomst bieden.

Naast de inzet van de roofvogel zijn er ook diverse andere veiligheidsmaatregelen genomen. De Belgische politie heeft naar schatting ongeveer tweeduizend man ingezet en president Trump nam ook enkele honderden veiligheidsmedewerkers mee.

Bronnen: Nu.nl, Y, Das Magazin der Bundeswehr, Beveiligingsnieuws.nl

De roofvogel pakt een drone uit de lucht. Foto: Beveiligingsnieuws.nl

Eerste schip van nieuwe klasse Amerikaanse vliegkampschepen in dienst gesteld

Op zaterdag 22 juli jl. heeft de Amerikaanse president Trump het nieuwste vliegkampschip van de Amerikaanse marine, USS Gerald R. Ford (CVN 78), tijdens een ceremonie in Norfolk in dienst gesteld.

Het schip is de naamgever van een nieuwe klasse vliegkampschepen. De schepen van de Fordklasse zullen op termijn de vliegkampschepen van de Nimitzklasse vervangen. De naamgever van deze klasse werd 42 jaar geleden in dienst gesteld.

De CVN 78 is genoemd naar de 38e president van de VS, Gerald Ford. Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende hij op het lichte vliegkampschip USS Monterey (CVL 26) in de rang van Luitenant ter zee 1e klasse. Ford werd in 1974 president na het aftreden van Nixon en vervulde de functie t/m 1977. Zijn dochter, Susan Ford Bales, is de sponsor van het schip.

Volgens de huidige plannen zal de Amerikaanse marine 43 miljard dollar investeren in de ontwikkeling en bouw van drie schepen van de Fordklasse. Naast de Gerald R. Ford, zijn dat de toekomstige USS John F. Kennedy (CVN 79) en USS Enterprise (CVN 80). De schepen worden gebouwd door Huntington Ingalls Industries.

De Fordklasse bevat vergeleken met de Nimitzklasse 23 nieuwe of verbeterde systemen. Naast een vernieuwde kernreactor en voortstuwing, een nieuwe elektrische installatie en een geïntegreerd commandovoeringssysteem, zijn het Electromagnetic Aircraft Launch System (EMALS) en de Advanced Arresting Gear (AAG) de belangrijkste innovaties.

Bronnen: US Navy, Wikipedia

Prototype van de Kaplan MT middelzware tank voltooid

De Turkse producent FNSS Savunma Sistemleri heeft het eerste prototype van de Kaplan MT Modern Medium Weight Tank (MMWT) afgelopen mei onthuld op de IDEF 2017 expositie.

Het voertuig is gemeenschappelijk ontwikkeld door FNSS en het Indonesische staatsbedrijf PT Pindad op basis van een in 2014 ondertekende overeenkomst om te voorzien in een bij Indonesië bestaande behoefte.

De eerste fase van het ontwikkelingsprogramma bestaat uit het bouwen van twee prototypes, alsmede een extra romp voor het uitvoeren van testen met ballistische projectielen en mijnen. Na dit in Turkije uit te voeren testprogramma zal een prototype worden overgedragen aan Indonesië, opdat het getoond kan worden tijdens de militaire parade komende oktober in Jakarta. De productie kan dan naar verwachting in 2018 starten.

De tank heeft een conventionele indeling met de chauffeur voorin het voertuig, daarachter de toren en de aandrijving achterin.

Volgens FNSS beschikt de Kaplan MT over een goede bescherming die kan worden vergroot door de toepassing van additioneel pantser. De tank is uitgerust met de Belgische CMI Defence 3015 toren. Deze toren zou reeds voor een andere, onbekende, klant in productie zijn en is voorzien van een gestabiliseerd 105 mm kanon met getrokken loop en automatisch laadsysteem. Daarnaast beschikt het voertuig over een coaxiale 7,62 mm mitrailleur en rookgranaatwerpers. Deze laatste zijn gekoppeld aan een lasergeleid waarschuwingssysteem.

Het voertuig is uitgerust met een computergestuurd vuurleidingssysteem en zowel de commandant als de schutter beschikken over een gestabiliseerd richtsysteem met dag- en nachtzicht en voorzien van een laserafstandmeter. De aandrijving ten slotte bestaat uit een dieselmotor met automatische versnelling die het voertuig een maximum snelheid geeft van 70 km per uur en een actieradius van maximaal 450 km.

Bron: Jane's

De Kaplan MT middelzware tank. Foto: FNSS

USS Gerald R. Ford (CVN-78) op 8 april 2017. Foto: US Navy